

Estimering af foderproduktion vha. Original I kortets bonitet og arealanvendelse

*Morten Stenak, adjunkt Ph.D.
Kartografisk Dokumentationscenter
Syddansk Universitet*

Disposition

Metode

- Kobling af arealanvendelse og bonitet (automatisering og tolkning)
- Omsætning af af bonitetstaksterne til foderværdier (ager, eng, græsning)

Analyse

- Arealklassernes relative betydning i produktionen
- Estimering af foderproduktion på hhv. ejerlavs- og sogneniveau
- Opstilling af balance mellem vegetabilsk produktion, husdyrhold og befolkning (sogneniveau)

Perspektiver

- Vurdering af den agroøkologiske virkelighed o. 1820 – mulighed for yderligere retrospektion?
- Baggrundsdata for vurdering af mål for naturpleje på ugødskede og udrænedede halvkulturarealer

Metode I

Kobling af Original I kortets arealanvendelse og bonitet

- Arealanvendelsen typisk kopieret fra udskiftningskortet (ca. 1780-1810)
- Bonitering foretaget 1806-1822 (evt. revideret igen indtil 1844)
- Den tidsmæssige forskel kan svække udsagnskraften ved skift i arealanvendelsen (f.eks i forbindelse med opdyrkning af hede og overdrev)
- Vanskeligheder i bedømmelsen af især tarvelige våde halvkulturarealers anvendelse til græsning eller høslæt

Geografisk Join: Bonitet.obj within ager1800.obj

Metode IIa

Omsætning af af bonitetstaksterne til foderværdier

■ AGER

Boniteret fra 0-24

8 fold byg/rug = takst 24 (udsæd fraregnet)

Lige lang brug og hvile

Kerne: 1 tønde = 95 FE ($8 \cdot 95 = 760$ FE/tdl. = takst 24)

Halm: ca. 20% af kerneudbytte (150 FE/tdl. = takst 24)

Ævred: Jævngod lerjord (takst 18) = 65 FE/tdl (S.P Jensen 1991)

Hvilende ager: Vurderes generelt i produktionsforholdet 4/5 mod korn årene (1750: 3/5, 1840: 5/5). Regional variation i kløverudsæd kan indarbejdes, f.eks. 8 pd./tdl. i Østdanmark og 0-4 i Vestdanmark

Det besåede areal: Takst 24 = 899 FE/tdl.
(kerne + halm + ævred + hvilende ager) / 2

Metode IIb

- **ENG** – takseret fra 0-24 efter hømængde og kvalitet
(1 læs = 32 lispund = 256 kg)
 - 5 læs **godt** hø pr. tdl. = takst 24 = 750 FE/tdl.
 - 1 læs = 150 FE (1 FE = 1,71 kg tørstof)
 - 5 læs **middelmådigt** hø pr. tdl. = takst 16 = 500 FE/tdl.
 - 1 læs = 100 FE (1 FE = 2,56 kg tørstof)
 - 5 læs **ringe** hø pr. tdl. = takst 12 = 375 FE/tdl.
 - 1 læs = 75 FE (1 FE = 3,41 kg tørstof)
- **GRÆSNING** – takseret fra 1-4 gælder kun Østdanmark, sjældent brugt
 - 1 tdl. pr. høved = takst 4
 - 2 tdl. pr. høved = takst 2 osv.
 - 1 høveds årsforbrug ansat til 1300 FE, ved udbinding i 6 mdr. svarer takst 4 til 650 FE/tdl. og takst 2 til 325 FE/tdl.

Metode IIc

- **KÆR** – fugtige græsgange takseret fra $1/16 - 3$, gælder kun Jylland
 - 1 tdl. pr. høved = takst 3
 - 48 tdl. pr høved = takst $1/16$
 - 1 høveds årsforbrug ansat til 1300 FE, ved udbinding i 5 mdr. pga. kortere græsningsperiode svarer takst 3 til 542 FE/tdl. og takst $1/16$ til 11 FE/tdl.
- **HEDE** – lyngbegroede græsgange takseret fra $1/24 - 1$, gælder kun Jylland
 - 2½ tdl. pr. høved = takst 1
 - 60 tdl. pr. høved = takst $1/24$
 - 1 høveds årsforbrug ansat til 1300 FE, ved udbinding i 7 mdr. (til sent efterår) svarer takst 1 til 302 FE/tdl. og takst $1/24$ til 13 FE/tdl.

Metode IId

Usikkerheder

■ AGER

Brug/hviletider – (blandet) kobbelbrug og græsmarksbrug

Ævredgræsningens omfang i det nyudskiftede landskab

Halmspild

Kløver- og græsudsæd i den hvilende ager

■ ENG

Hølæssets vægt (1790, 256 kg; 1840, 350 kg; 1875, 500 kg)

Høets godhed – tørstofvægt pr. FE

Antal slæt og eftergræsning

■ GRÆSNINGEN

Årsforbrug af et høved

Udbindingsperiode (kær 5 mdr., "overdrev" 6 mdr., hede 7 mdr.)

